

กรอบความคิดของชีวิตคน

บทความโดย : ณรงค์วิทย์ แสนทอง

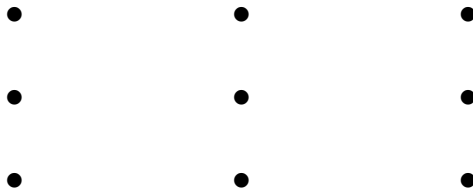
อีเมล : narongwit_s@hotmail.com

Paradigm คือกรอบทางความคิดของคน ในแต่ละเรื่องคนแต่ละคนอาจจะมีกรอบทางความคิดที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ มุมมอง ทักษะคติ และความเชื่อของบุคคลนั้นว่าเป็นอย่างไร

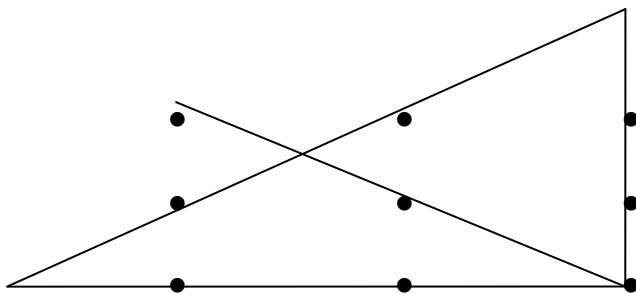
กรอบทางความคิดของคนจะเปรียบเสมือนช่องทางเดินรถ (Lane) บนถนนที่กำหนดว่าจะต้องขับรถอยู่ภายในช่องทางของตัวเอง เมื่อมีกรอบในการขับรถเช่นนี้แล้ว คนที่ขับรถก็จะไม่ขับออกนอกช่องทาง เพราะถ้าขับออกนอกช่องทางเมื่อไหร่อาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือตกข้างถนนได้ ดังนั้น กรอบทางความคิดจึงเป็นช่องทางเดินรถที่จะเป็นตัวกำหนดว่าชีวิตของคน ๆ นั้น จะเดินไปในทิศทางใด

มีเกมส์อยู่เกมส์หนึ่งที่ผู้นำการฝึกอบรมนิยมจะนำมาใช้ในการทดสอบกรอบทางความคิดของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่ามีกรอบความคิดแบบใด

คำอธิบาย ขอให้ลากเส้นตรง 4 เส้นผ่านจุดทั้งเก้าจุด โดยเส้นตรงจะต้องเชื่อมโยงกัน (ลากเส้นโดยไม่ต้องยกมือ)

คำเฉลย การลากเส้นผ่านทุกจุดโดยไม่ต้องยกมือ แต่จะต้องลากออกนอกกรอบสี่เหลี่ยม(ที่เราคิดเอาเองว่าเป็นสี่เหลี่ยม) เพื่อให้เกิดมุมที่จะลากกลับไปกลับมาให้ครบทุกจุดได้ ดังรูปข้างล่างนี้

จากเกมส์นี้ จะพบว่าผู้เข้าเล่นเกมส่วนใหญ่จะคิดว่าจะลากเส้นตรงอย่างไรอยู่ภายในกรอบของจุดทั้งเก้าจุดเท่านั้น เพราะกรอบทางความคิดของผู้เล่นยึดติดกับคำว่า "สี่เหลี่ยม" และผู้เล่นจะทึกทักเอาเองว่าเป็นสี่เหลี่ยม ซึ่งจริง ๆ แล้วจุดทั้งเก้าจุดนั้นไม่ใช่รูปสี่เหลี่ยม แต่เป็นเพียงภาพของจุดสี่ค่าที่เรียงตัวกันบนพื้นสีขาวเท่านั้น

ถ้าเข้าไปสังเกตการเล่นเกมส์นี้ นอกจากจะรู้ถึงกรอบความคิดของแต่ละคนแล้ว ยังจะเห็นพฤติกรรม การแก้ปัญหาของผู้เล่นเกมได้อีกด้วย จะเห็นว่าบางคนไม่ชอบลองทำอะไรที่ตัวเองไม่มั่นใจ บนกระดาษที่แจกไปก็ไม่มีเงาของรอยลากเส้นแม้แต่รอยเดียว บางคนชอบจินตนาการกลางอากาศ เมื่อได้ภาพแล้วค่อยวาดลงบนกระดาษ บางคนเป็นพวกชอบลอง ไม่ลองไม่รู้ จะเห็นรูปบนกระดาษเต็มไปหมด ลากแล้วผิด ลากใหม่ ซึ่งคนประเภทชอบลองก็จะแบ่งออกเป็นสองพวกคือ พวกที่ลองลากเส้นในรูปแบบที่ยังไม่เคยลากมาก่อน กับพวกที่เป็นประเภทย้ำคิดย้ำทำ ลากไปลากมากก็อยู่ในรูปแบบเดิม ไม่ค่อยมีอะไรแตกต่าง

หลายครั้งที่กรอบทางความคิดของคนไม่ตรงกัน และทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น

- ลูกสองคนทะเลาะกันเพื่อแย่งส้มใบเดียวกัน เมื่อแม่เห็นว่าลูกทะเลาะกันก็เข้ามาจัดการแย่งส้มให้ลูกคนละครึ่ง เพราะกรอบความคิดของแม่ที่ติดตัวมาตั้งแต่เด็กคือ ถ้าพี่น้องทะเลาะกันเพื่อแย่งของกินกันเมื่อไหร่ แสดงว่าทั้งสองคนต้องการกินของชิ้นนั้นเหมือนกัน แต่เมื่อแย่งส้มให้แล้ว ลูกคนโตก็ยังไม่พอใจ เพราะความต้องการที่แท้จริงคือต้องการเปลือกส้มไปทำการฝีมือส่งครูที่โรงเรียน ส่วนคนน้องก็ยังไม่พอใจเช่นกันเพราะต้องการกินส้มทั้งลูกคนเดียว
- ขณะที่นายดำขับรถมอเตอร์ไซด์ออกจากบ้านไปซื้อของที่ตลาด ก่อนจะถึงทางโค้ง ก็มีผู้หญิงขับรถมอเตอร์ไซด์อีกคันขับสวนทางมาและตะโกนใส่นายดำว่า "ควาย" นายดำรู้สึกโกรธและโมโหมากที่โดนด่าโดยไม่ทราบสาเหตุ เพราะคิดว่าผู้หญิงคนนั้นด่าตัวเองว่าควายเพราะตัวเองตัวดำสมชื่อ คิดได้ดังนั้นก็หันกลับไปตะโกนใส่ผู้หญิงคนนั้นทันทีว่า "แ..ร..ด" เพื่อให้สมน้ำสมเนื้อกัน แต่พอหันกลับมารถมอเตอร์ไซด์ของนายดำที่กำลังเข้าโค้งก็ชนโครมกับ "ควาย" จริง ๆ อย่างจัง ทำเอานายดำลงไปนอนให้ควายมองแบบสมน้ำหน้า ก่อนจะลุกขึ้นมาบ่นพึมพำว่า "ไม่น่าเลย เขาหวังดีแท้ ๆ แต่เราไม่เชื่อ แถมยังไปด่าเขาอีก"
- ขณะที่จินตนาทำงานอยู่ในสำนักงาน (ซึ่งไม่สามารถมองเห็นว่าอากาศข้างนอกเป็นอย่างไร) นั้น บังเอิญเหลือบไปเห็นผู้ชายคนหนึ่งเดินถือร่มเข้ามาในสำนักงาน จินตนาคิดในใจทันทีว่าข้างนอกฝนต้องตกแน่ ๆ เลย เพราะกรอบความคิดของจินตนาคือ ถ้าใครเดินถือร่มเข้ามาแสดงว่าข้างนอกฝนตก และยังเป็นผู้ชายถือร่มเข้าด้วยแสดงว่าต้องตกหนักแน่ ๆ แต่เหตุผลจริง ๆ ที่ผู้ชายคนนั้นถือร่มเข้ามาอาจจะเป็นอย่างอื่นก็ได้ เช่น เอาร่มมาคืนนายคณกฤษเพราะยืมร่มไปเมื่อวันก่อน

จากตัวอย่างในเรื่องของกรอบความคิดที่กล่าวมาคงจะพอมองเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นว่าในแต่ละวันมีเหตุการณ์ที่เกิดจากความแตกต่างของกรอบความคิดเยอะมาก บางครั้งเป็นเพียงเหตุการณ์ที่กลายเป็นเรื่องหน้าแตกที่สร้างความขำขันให้คนอื่น บางครั้งเป็นเพียงความเข้าใจผิดเล็ก ๆ น้อยพออภัยกันได้ แต่บางครั้งกรอบทางความคิดอาจจะกลายเป็นชนวนที่นำไปสู่ความขัดแย้งและเกิดความเสียหายอย่างรุนแรงได้เช่นกัน

ดังนั้น การเข้าใจกรอบทางความคิดของตัวเองและผู้อื่น จึงเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการให้คำปรึกษาแก่ผู้คน เพราะถ้าไม่เข้าใจกรอบทางความคิดของคนแล้ว ก็เท่ากับว่าจับจุดในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาคนไม่ตรงจุด หรืออาจจะต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์หาสาเหตุในการแก้ปัญหา การพูดคุยและการสังเกตผู้คน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำเราไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบทางความคิดของคนแต่ละคนว่าเขามีกรอบทางความคิดในแต่ละเรื่องเป็นอย่างไร

มองต่างมุม...ยังมีโอกาสนำภาพแต่ละมุมมาต่อกันเป็นภาพใหญ่ได้

มองมุมเดียวกัน...แต่มองผ่านกรอบแว่นคนละสี

ยากที่จะคุยกันรู้เรื่องว่าสิ่งที่เห็นนั้นเป็นสีอะไร